

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
KUNTA- JA ALUEHALLINTO-OSASTO
VALTIOVARAINMINISTERIO@VM.FI

LAUSUNTO SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI
VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Viite: VM064:01/2012

Sivistystyönantajat ry toivoo kohteliaimmin, että valtiovarainministeriö ottaa huomioon ennen hallituksen esityksen antamista seuraavat näkemykset:

Valtionosuusuudistuksen linjauksista

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä linjasi kesäkuussa 2013, että toisen asteen rahoitusta ei siirretä osaksi nyt lausunnolla olevaa ”yhden putken mallia” vaan toisen asteen rahoitus maksetaan jatkossakin suoraan koulutuksen järjestäjille. **Sivistystyönantajat ry pitää hallitusohjelman mukaista linjausta keskeisenä muun muassa valtakunnallisen ohjaukseen perustuvan nykyisen koulutuksen järjestäjämallin ja työelämätarpeiden näkökulmasta. Nykymallista tulee ehdottomasti pitää kiinni.**

Talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi marraskuussa 2013 kunnan omarahoitusosuuden poistamisesta ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin. Sivistystyönantajat ry näkee ammattikorkeakoulu-uudistuksen lopullisten tavoitteiden totuttamisen eli ammattikorkeakoulujen siirtymisen itsenäiseen yksityisoikeudelliseen muotoon ja valtion rahoitukseen hyvin tärkeänä ja kannattaa uudistuksen loppuun viemistä. Uudistus ei saa johtaa ammattikorkeakoulujen rahoituksen kehyksen pienenemiseen. **Rahoitusvastuun muutoksella ei tule olla suoraan eikä välillisesti vaikutuksia muihin opetuksen- tai koulutuksen järjestäjiin, näiden rahoitukseen tai sen kanavoitumiseen.**

Perusopetuksen kotikuntakorvauksen periaatteista

Kotikuntakorvauksen tarkoitus on kattaa oppilaan perusopetuksesta aiheutuvat kustannukset. Sen tulee olla jatkossakin **oppilaskohtaista** ja kohdentua käytännössä automaattisesti sille opetuksen järjestäjälle, joka vastaa oppilaan perusopetuksesta. Nykyinen kotikuntakorvauksen **clearing-järjestelmä** mahdollistaa oppilaiden hakeutumisen tarpeitaan vastaavaan oppilaitokseen ja kotikuntakorvaus myös kohdentuu tarkoitukseensa oikea-aikaisesti ja

täysimääräisenä. **ALV-kompensaatio** on huomioitava myös jatkossa ja maksettava samassa yhteydessä muun rahoituksen kanssa. Nämä nykyjärjestelmän osat tulee säilyä ehdoitta uudessakin mallissa.

Kotikuntakorvauksen alentaminen on poistettava: oppilaita kohdeltava yhdenvertaisesti

Selvitysmiehen luonnos hallituksen esitykseksi pitää sisällään nykyisen lain mukaisen yksityisiä opetuksen järjestäjiä koskevan kotikuntakorvauksen alentamisen. Laki rajaa vähennyksen piiriin kuuluvat opetuksen järjestäjät valtioneuvoston luvan päivämäärän perusteella. ”Jos yksityisen opetuksen järjestäjä on saanut perusopetuksen järjestämisluvan heinäkuun 31 päivän 1998 jälkeen, opetuksen järjestäjän kotikuntakorvaus on 90 prosenttia 2 ja 3 momentissa tarkoitettusta kotikuntakorvauksesta.” (Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1704/2009, 38 §)

Kotikuntakorvauksen alentaminen tulee poistaa hallituksen esityksen yhteydessä. Alle tuhatta oppilasta koskeva kotikuntakorvauksen alentaminen on vaikutukseltaan noin 850 000 € (v. 2014). **Asia voidaan ratkaista joko 1) nostamalla perusopetuksen rahoitusta vastaavalla määrällä tai 2) tasaamalla kyseinen euromäärä koko perusopetuksen rahoituksesta tasajaolla, jolloin oppilaat tulisivat kohdelluksi yhdenvertaisesti eikä asialla olisi vastaavaa merkitystä yksittäisen opetuksen järjestäjän kannalta kuten nykyään.**

Sivistystyönantajat ry:n näkemyksen mukaan nykyinen laki ja siten myös selvitysmiehen luonnos eivät kohtelee oppilaita yhdenvertaisesti. Opetuksen järjestäjän juridinen muoto tai luvan saannin ajankohta eivät saa vaikuttaa oppilaan perusopetuksen toteuttamiseen tarkoitetun julkisen rahoituksen määrään.

Suomessa opetus on oppilaalle maksutonta. Yksityisillä julkinen rahoitus kohdistuu opetustehtävän hoitamiseen, ei taloudellisen voiton tavoitteluun. Miten yksityisten on ajateltu kattavan kymmenen prosentin leikkaus? Yksityisillä on käytettävissään vain kotikuntakorvaus (vert. kunnan verotusoikeus), jolla oppilaan opetustehtävä ja siihen liittyvät asiat toteutetaan.

Yksityisten opetuksen järjestäjien on todella tultava toimeen kotikuntakorvauksella, kulut on sopeutettava tuloihin. Oppilaitoksen menoista noin 65 % koostuu henkilöstökuluista, joiden supistaminen ilman henkilöstövaikutuksia ei ole mahdollista. Lisäksi oppilaitoksilla on normaalit kiinteistökulut. Toisin sanoen se osa kuluista, jotka eivät ole ”automaattisia” on pieni ja rahoituksen vähentäminen kymmenellä prosentilla voi vaarantaa luvan mukaisen toiminnan toteuttamisen.

Sivistystyönantajat ry korostaa, että kotikuntakorvaukset on maksettava kaikille opetuksen järjestäjille sataprosenttisenä. Perusteita muunlaiseen lainsäädäntöön ei ole. Kotikuntakorvauksen ydin on huolehtia oppilaan perusopetuksesta riippumatta siitä, mitä koulua oppilas käy.

Myös yksityisillä ja yliopistojen harjoittelukouluilla on kiinteistöjä, jotka täytyy pitää turvallisessa kunnossa

Mitä tarkoittaa talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaus (30.10.2013), jonka mukaan ”valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin” siirretään kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen? Kohdentuuko raha myös kotikuntakorvauksiin vai siirtääkö valtio tällä päätöksellään kyseiset rahat pelkästään kunnille?

Perusopetuksen rahoituksessa ei ole mukana investointikorvausta. Kotikuntakorvaus sisältää ns. pienet hankkeet (alle 400.000 €). Yksityiset perusopetuksen järjestäjät ovat alv-verovelvollisia, joten suurissa investoinneissa vero tulee täysimääräisesti maksettavaksi. Yksityisen opetuksenjärjestäjän 3,59% alv-korotus kotikuntakorvaukseen ei sellaista kata. Myös yksityisillä on vastattavanaan kiinteistöjä, jotka täytyy pitää säädösten edellyttämässä, ajanmukaisessa ja turvallisessa kunnossa. Miten asiaa tuetaan jatkossa?

Vastaavasti myös yliopistojen harjoittelukouluissa tulee tehdä ajan kuluessa perusparannuksia. Johtuen harjoittelukoulujen erilaisesta järjestelmästä, huolta aiheuttaa se, miten perusparannusten aiheuttama vuokratason nousu rahoitetaan.

Yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen harjoittelukoulujen toimintaedellytykset varmistettava

Selvitysmiehen luonnosehdotus kotikuntakorvausten osalta vaikuttaa eri opetuksen järjestäjien rahoitukseen vaihtelevasti ja paikoin herää jopa huoli siitä, miten toimintaa voidaan jatkaa. Opetuksen järjestäjät ovat myös työnantajia. Oppilaitosten suurimmat kustannukset muodostuvat henkilöstöstä ja kiinteistöstä, joten liikkumavaraa ei ole paljon eikä opetuksen järjestäjillä ole muita keinoja paikata taloutta (vert. kuntien verotusoikeus). Perusopetuslain mukaiset velvoitteet tulee täyttää.

Pelkästään järjestelmän muutoksesta ei tule aiheutua kohtuuttoman suuria negatiivisia vaikutuksia nykyisiin yksityisiin opetuksen järjestäjiin eikä yliopistojen harjoittelukouluihin. Kyse ei ole opetuksen järjestäjien itse toiminnallaan aiheuttamasta seikasta eikä siitä, että kyseinen tehtävä olisi todettu tarpeettomaksi. **Sekä yksityisten opetuksen järjestäjien että yliopistojen harjoittelukoulujen toimintaedellytykset tulee varmistaa riittävin ja pitkäjänteisin toimintaa tukevin keinoin valtionosuusuudistuksen yhteydessä. Pelkkä siirtymäaika ei ole riittävä tapa. Tulee olla keinoja, joilla toiminnan jatkuminen turvataan pitkällä aikavälillä. Järjestelmän muutoksesta johtuvat tukitoimet tulee olla käytettävissä yhtäaikaisesti uuteen valtionosuusjärjestelmään siirryttäessä.**

Euroopan unionin lainsäädäntö: julkisen vallan kohdeltava yksityisiä ja julkisia toimijoita neutraalisti

Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää, muun muassa kilpailuoikeudelliset säännökset, että julkinen valta kohtelee samoilla markkinoilla toimivia yksityisiä ja julkisia toimijoita neutraalisti. Kyseessä on niin sanottu kilpailuneutraliteetin periaate eli julkinen valta ei saa asettaa julkisille ja yksityisille toimijoille erilaisia edellytyksiä taikka vaatimuksia toiminnan harjoittamiseksi tai erilaisia rahoitusehtoja julkisen vallan rahoittaessa toimintaa.

Yhteisöoikeudessa myös koulutuksen järjestämistä koskee kilpailuneutraliteetin vaatimus silloin, kun samaa koulutusta tarjoavat sekä julkiset että yksityiset toimijat vaikka yhteisöoikeus ei sinällään säätelekään koulutuksen järjestämistä. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi myönnettäessä julkista rahoitusta yksityiselle opetuksen järjestäjälle tulee rahoituksen myöntämisessä noudattaa samoja perusteita sekä yksityisen että julkisen opetuksen järjestäjän ollessa kyseessä ja tuki tulee myöntää samansuuruisena.

Yhteisöoikeus sallii sen, että julkiselle rahoitukselle asetetaan kriteerit. Tällöin kriteerien tulee kuitenkin olla samanlaiset sekä julkisille toimijoille että yksityisille toimijoille ja rahoitus tulee myöntää molemmille yhtenäisin ja samoin perustein.

Sivistystyönantajat ry:n näkemyksen mukaan pelkkään toimintamuotoon perustuva rajaus julkisessa rahoituksessa, kuten edellä kuvattu 10 prosenttiyksikköä pienempi kotikuntakorvaus, joka kohdistuu yksityisiin kouluihin, on kyseenalainen ottaen huomioon Euroopan unionin kilpailuoikeudellinen sääntely.

Tämän vuoksi Sivistystyönantajat ry mielestä tulisi, ennen valtiosuuslainsäädännön uudistamisesityksen antamista eduskunnalle, selvittää Euroopan unionin kilpailuoikeudellisten määräysten asettamat vaatimukset valtiosuusjärjestelmälle.

Yksityiset ja itsenäiset mukaan valmisteluprosesseihin

Yksityiset opetuksen järjestäjät ja yliopistojen harjoittelukoulut ovat tunnustettu osa nykyaikaista suomalaista koulutusjärjestelmää ja myös sen pitkää historiaa. Valtioneuvoston myöntämä perusopetuksen järjestämislupa on noin 70 rekisteröidyllä yhteisöllä tai säätiöllä. Lisäksi kahdeksalla yliopistolla on harjoittelukoulu. Näiden lisäksi perusopetusta ja lisäopetusta muille kuin oppivelvollisuusikäisille järjestetään kansanopistoissa ja aikuislukioissa.

Yhteensä esi- ja perusopetusta järjestetään kaikkiaan 96 yksityisessä oppilaitoksessa ja yliopistojen 11 harjoittelukoulussa (OPH:n tilastot syksy 2013). Näissä oppilaitoksissa käy yli 21 500 lasta ja nuorta (OPH:n tilastot syksy 2013).

Sivistystyönantajat ry esittää yleisesti siirtymistä valmistelukäytäntöön, jossa myös yksityiset ja itsenäiset opetuksen järjestäjät tai heidän edustajansa voivat olla aktiivisessa vuorovaikutuksessa asioiden valmistelussa niiden varhaisesta vaiheesta

lähtien riippumatta siitä, valmistellaanko asioita työryhmissä tai erilaisten selvitysten muodossa sekä riippumatta siitä, koskeeko asia esimerkiksi rahoitusta tai muuta ohjausjärjestelmän osaa.

Toivomme, että vastaisuudessa Sivistystyönantajat ry huomioidaan lausuntopyyntöissä opetusalan työnantaja- ja elinkeinopoliittisena toimijana.

Minna-Marika Lindström
johtaja

Sivistystyönantajat ry on opetus- ja korkeakoulualan työnantajien edunvalvontajärjestö, joka neuvottelee sekä yliopistojen, yksityisten oppilaitosten ja ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten yleissitovat työehtosopimukset ja valvoo jäsentensä työmarkkina- ja elinkeinopoliittisia etuja. Yhdistys on Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n jäsenliitto.

Jäsenemme ovat säätiöitä, osakeyhtiöitä, rekisteröityjä yhteisöjä ja julkisoikeudellisia laitoksia. Heillä on opetusministeriön / valtioneuvoston järjestämislupa ja toiminta perustuu siten julkiseen rahoitukseen. Jäsenten palveluksessa on noin 55.000 työntekijää.

Noin 300 jäsentämme edustavat kaikkia koulutusasteita:

- yliopistoja ja ammattikorkeakouluja
- ammatillisia oppilaitoksia ja lukioita
- peruskouluja
- vapaan sivistystyön oppilaitoksia (kansanopistoja, kansalaisopistoja, kesäyliopistoja, urheiluopistoja, opintokeskuksia)
- taiteen perusopetuksen oppilaitoksia (kuten musiikkiopistoja)